

**Наказ МОУ № 516 — Правила
метеорологічного
забезпечення польотів
державної авіації України**

Наказом Міністерства оборони України № 516 **затверджено** Правила метеорологічного забезпечення польотів державної авіації України.

Наказ МОУ 516 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2015 р. за № 1264/27709.

Наказ містить 15 додатків які стосуються метеорологічного забезпечення польотів державної авіації України.

Правила метеорологічного забезпечення польотів державної авіації України визначають зміст, призначення і порядок метеорологічного забезпечення польотів повітряних суден (далі - ПС) державної авіації (далі - ДА), основні види і термінологію авіаційних прогнозів погоди, обов'язки посадових осіб метеорологічної служби суб'єктів авіаційної діяльності (далі - САД) ДА і є обов'язковими для керівництва і виконання всіма САД ДА.

Ці Правила розроблені відповідно до статті 7, частини другої статті 45 Повітряного кодексу України, Правил виконання польотів державної авіації України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 05 січня 2015 року № 2, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 26 січня 2015 року за № 82/26527, з урахуванням стандартів і рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (далі - ІКАО), Європейської організації з безпеки аеронавігації (далі - Євроконтроль) та Технічного регламенту Всесвітньої метеорологічної організації (далі - ВМО).

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

29.09.2015 № 516

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції України
16 жовтня 2015
р. за №
1264/27709

[КУПИТИ]

**Про затвердження Правил метеорологічного забезпечення
польотів державної авіації України**

{Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони
№ 311 від 04.07.2018}

Відповідно до частини другої статті 7 та частини другої статті 45 Повітряного кодексу України та з метою встановлення єдиного порядку метеорологічного забезпечення польотів державної авіації України **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Правила метеорологічного забезпечення польотів державної авіації України, що додаються.
2. Цей наказ набирає чинності з 01 січня 2016 року.

Міністр оборони України
генерал-полковник

С.Т. Полторак

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра
внутрішніх справ України
-керівник апарату

О.В. Тахтай

Т.в.о. Голови Державної
прикордонної служби України
генерал-лейтенант

В.М.

Голова Державної служби України
з надзвичайних ситуацій

Серватюк

М.О. Чечоткін

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ
Міністерства
оборони України
29.09.2015 № 516

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції України
16 жовтня 2015
р. за №
1264/27709

ПРАВИЛА

метеорологічного забезпечення польотів державної авіації

України

{У тексті Правил слова «інструкція з виконання польотів (використання повітряного простору) в районі аеродрому» у всіх відмінках замінено словами «інструкція з виконання польотів на аеродромі» у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

I. Загальні положення

1. Ці Правила визначають зміст, призначення і порядок метеорологічного забезпечення польотів повітряних суден (далі - ПС) державної авіації (далі - ДА), основні види і термінологію авіаційних прогнозів погоди, обов'язки посадових осіб метеорологічної служби суб'єктів авіаційної діяльності (далі - САД) ДА і є обов'язковими для керівництва і виконання всіма САДДА.

Ці Правила розроблені відповідно до статті 7, частини другої статті 45 Повітряного кодексу України, Правил виконання польотів державної авіації України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 05 січня 2015 року № 2, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 26 січня 2015 року за № 82/26527, з урахуванням стандартів і рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (далі - ІКАО), Європейської організації з безпеки аеронавігації (далі - Євроконтроль) та Технічного регламенту Всесвітньої метеорологічної організації (далі - ВМО).

{Абзац другий пункту 1 розділу I в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

2. У цих Правилах терміни вживаються в таких значеннях:

авіаційна частина - суб'єкт державної авіації, який має на озброєнні (на озброєнні) повітряні судна, здійснює їх льотну, технічну експлуатацію, а також усі види забезпечення польотів;

авіаційний метеорологічний персонал - особи наземного складу авіації, які мають відповідну фахову підготовку та здійснюють діяльність із метеорологічного забезпечення ДА (за своїми посадовими обов'язками виконують функції інженера-метеоролога (синоптика) або техника-метеоролога (метеоспостерігача));

{Абзац третій пункту 2 розділу I в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

аеродромне метеорологічне обладнання - технічні засоби (датчики, вимірювачі, системи, у тому числі на рухомих засобах), програмно-апаратні комплекси, а також спеціальні технічні засоби візуалізації метеорологічної інформації, які використовуються для вимірювання метеорологічних величин та метеорологічного забезпечення польотів повітряних суден на аеродромах, вертодромах та злітно-посадкових майданчиках;

{Пункт 2 розділу I доповнено новим абзацом четвертим згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

аеродромний метеорологічний орган (підрозділ) - розташований на аеродромі орган (підрозділ), призначений для метеорологічного забезпечення польотів повітряних суден;

аерологічні спостереження - вимірювання значень метеорологічних елементів і визначення деяких характеристик атмосфери на різних висотах;

амфібійне повітряне судно - повітряне судно, конструкція якого забезпечує йому плавучість дозволяє здійснювати зліт та посадку як на водну, так і на земну поверхню;

атмосферний тиск - тиск, з яким діє атмосфера Землі на будь-який об'єкт на земній поверхні або в атмосфері. Атмосферний тиск стандартний - установлений атмосферний тиск на середньому рівні моря згідно з параметрами стандартної атмосфери, числове значення якого дорівнює 1013,25 гектопаскалям, що відповідає 760 міліметрам ртутного стовпчика або 1013,25 мілібарам;

вертикальна видимість - максимальна відстань від поверхні суші (або води) до рівня, з якого командиром екіпажу повітряного судна вертикально вниз видні помітні об'єкти (неосвітлені вдень або освітлені вночі) на поверхні суші (або води);

видимість (горизонтальна видимість біля землі) - максимальна горизонтальна відстань, що визначається атмосферними умовами та з якої уповноваженим спостерігачем виявляються та розпізнаються помітні неосвітлені (без штучного підсвічування) об'єкти вдень і помітні таосвітлені об'єкти (орієнтири) вночі. При інструментальних спостереженнях за видимість

приймається метеорологічна оптична дальність видимості (MOR). MOR (meteorological optical range) - довжина шляху світлового потоку в атмосфері, на якому він слабшає до 0,05 його початкового значення;

видимість (метеорологічна) - горизонтальна видимість біля землі, що визначається авіаційним метеорологічним персоналом інструментально або візуально за визначеними орієнтирами видимості;

видимість на злітно-посадковій смузі - максимальна відстань, яка визначається інструментально або спостерігачем, в межах якої командир екіпажу повітряного судна, що знаходиться на осьовій лінії злітно-посадкової смуги, може бачити маркування її покриття або світлові орієнтири в напрямку зльоту або посадки. За видимість на злітно-посадковій смузі вночі приймається видимість світлових орієнтирів;

видимість польотна - видимість, яка визначається командиром екіпажу із кабіни повітряного судна в напрямку польоту;

видимість польотна похила - максимальна відстань, з якої командиром екіпажу з кабіни повітряного судна з висоти польоту виявляються та розпізнаються помітні об'єкти (неосвітлені вдень або освітлені вночі) під різними кутами на навколишньому тлі;

{Пункт 2 розділу I доповнено новим абзацом чотирнадцятим згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

видимість посадкова - максимальна відстань, з якої командиром екіпажу із кабіни повітряного судна, яке знаходиться на глісаді зниження, виявляється та розпізнається початок зони приземлення (місце приземлення - для вертольотів) або вогні злітно-посадкової смуги (вночі);

виконання польотів - комплекс заходів, який проводиться посадовими особами органу управління авіаційної частини й авіаційним персоналом та включає організацію, проведення та розбір польотів;

висота нижньої межі хмар - відстань по вертикалі між земною (водною) поверхнею і нижньою межею найнижчого шару хмар;

висотна (аерологічна) карта погоди - географічна карта, на якій цифрами і умовними позначеннями (символами) нанесені дані результатів одночасних аерологічних спостережень мережі метеорологічних станцій;

Всесвітня система зональних прогнозів (далі - ВСЗП) - всесвітня система, що забезпечує надання всесвітніми центрами зональних прогнозів в однаковій стандартизованій формі авіаційних метеорологічних прогнозів за маршрутами польотів;

Всесвітній центр зональних прогнозів (далі - ВЦЗП) - метеорологічний центр, призначений для підготовки та розсилки державам прогнозів особливих явищ погоди та висотних прогнозів уцифровій формі в глобальному масштабі;

зона приземлення - ділянка злітно-посадкової смуги за її порогом, призначена для першого торкання злітно-посадкової смуги повітряними суднами, які здійснюють посадку;

інструктаж (метеорологічний) - усна консультація, яка надається інженером-метеорологом (синоптиком), про фактичні та (або) очікувані метеорологічні умови;

карта погоди - географічна карта, на якій цифрами, умовними позначеннями (символами) або графічними зображеннями певних метеорологічних елементів та (або) атмосферних явищ нанесені дані результатів метеорологічних (аерологічних) спостережень мережі метеорологічних (аерологічних) станцій або очікуваний стан атмосфери (температура, тиск, вітер, вологість тощо біля землі та (або) по висотах) на певний строк або період;

консультація (метеорологічна) - обговорення з інженером-метеорологом (синоптиком) фактичних та (або) очікуваних метеорологічних умов, пов'язаних із виконанням польоту, яке містить відповіді на питання;

користувачі метеорологічної інформації - посадкові особи авіаційних частин, до яких доводиться метеорологічна інформація на аеродромі в обсязі, зазначеному в інструкції з виконання польотів на аеродромі і цих Правилах;

кулепілотні спостереження - визначення напрямку та швидкості вітру на висотах за допомогою оптичного приладу, що простежує траєкторію вільного польоту кулі-пілота;

метеорологічна документація - документація, що використовується метеорологічними органами (підрозділами) у своїй діяльності (щоденник погоди, робочий журнал, стартовий журнал, бланки штормових попереджень, бюлетень погоди тощо);

метеорологічна інформація - зведення, аналіз, прогноз і будь-яке інше повідомлення про фактичні і прогнозовані метеорологічні умови, що надходять від метеорологічних органів (підрозділів), екіпажів повітряних суден та органів управління повітряним рухом (управління польотами);

метеорологічне зведення - повідомлення про результати метеорологічних спостережень за метеорологічними умовами, які характеризують стан погоди у певний час у визначеному місці;

метеорологічний аналіз - викладення метеорологічних умов, які аналізуються, за визначений строк або період для певного району або частини повітряного простору;

метеорологічний орган (підрозділ) - штатний орган (підрозділ) суб'єкта авіаційної діяльності, що здійснює метеорологічне забезпечення польотів повітряних суден;

метеорологічні спостереження - вимірювання кількісних значень метеорологічних

елементів та їх коливань, а також оцінка якісних характеристик метеорологічних умов;

метеорологічні умови - сукупність метеорологічних елементів і атмосферних явищ, які фактично спостерігаються або прогнозуються в атмосфері;

метеорологічні умови польотів - сукупність метеорологічних елементів і атмосферних явищ, які фактично спостерігаються та (або) прогножуються в районі або на маршруті польоту та впливають на виконання польотного завдання. Залежно від ступеня складності метеорологічні умови польотів поділяються на прості та складні;

небезпечні явища погоди - значення метеорологічних елементів і атмосферні явища, які створюють загрозу безпеці виконання польотів у зоні їх розташування (впливу) або загрозу збереженню авіаційної техніки на аеродромі;

обмерзання - утворення та відкладення льоду на зовнішній поверхні повітряного судна в польоті. Кількісна оцінка інтенсивності обмерзання визначається товщиною шару льоду в міліметрах, який відкладається за визначений інтервал часу (за хвилину);

ожеледь - утворення та відкладення льоду на матеріальних об'єктах на земній поверхні і на самій земній поверхні, у тому числі на повітряних суднах та злітно-посадковій смугі, у разі замерзання переохолоджених крапель на їх поверхні або за температури повітря нижче 0 °С;

орнітологічна обстановка - сукупність умов, які виникли в певному районі польотів у визначений проміжок часу через наявність у ньому птахів, які можуть впливати на безпеку польотів повітряних суден;

особливі явища погоди - перелік атмосферних явищ та їх характеристик, прийнятий Всесвітньою метеорологічною організацією та Міжнародною організацією цивільної авіації для повідомлень про фактичні та прогнозовані метеорологічні умови, а також для нанесення на карти погоди;

переліт - політ, який виконується з посадкою на іншому аеродромі (вертодромі, злітно-посадковому майданчику, палубі корабля тощо);

позааеродромний політ - політ, що виконується поза межами повітряного простору району аеродрому (повітряного простору визначених розмірів для виконання аеродромних польотів) з передачею управління іншому органу управління польотами з посадкою на аеродромі вильоту або на іншому аеродромі;

польотна метеорологічна документація - написані рукою або надруковані документи, у тому числі карти або бланки, що містять метеорологічну інформацію для польоту;

польотно-інформаційне обслуговування - обслуговування, метою якого є надання консультацій та інформації для забезпечення безпечного та ефективного виконання польотів;

прогноз погоди, орієнтовний по аеродрому (пункту), - прогноз погоди, складений за відсутності інформації про фактичну погоду на аеродромі (в пункті);

прогноз погоди - науково обґрунтоване передбачення майбутнього стану погоди (метеорологічних умов) на визначений строк або період;

прогностична карта погоди - графічне зображення на карті певних метеорологічних елементів та (або) атмосферних явищ, очікуваних на певний строк (момент) або період для певної поверхні повітряного простору або в певній частині повітряного простору;

прості метеорологічні умови - метеорологічні умови, визначені в значеннях видимості і параметрів хмарності, за яких польоти виконуються за правилами візуальних польотів та суттєво не впливають на виконання польотних завдань;

пункт управління авіації - орган управління повітряним рухом, на який покладено функції здійснення управління повітряним рухом повітряних суден у спеціально визначених зонах (районах) та за спеціально встановленими маршрутами, що перебувають під його контролем (командний пункт, командно-диспетчерський пункт, пункт наведення авіації, радіолокаційна система посадки, стартовий командний пункт, корабельний пункт управління авіації, пункт управління групи бойового управління, тимчасово розгорнутий пункт управління авіації);

район польотної інформації - частина повітряного простору, у межах якого забезпечуються польотно-інформаційне обслуговування та аварійне сповіщення;

репрезентативність метеорологічних спостережень - об'єктивність, показовість та достовірність результатів метеорологічних спостережень при максимальному зниженні ступеня впливу сторонніх факторів на спостереження за метеорологічними елементами та атмосферними явищами, що вимірюються та визначаються;

складна орнітологічна обстановка - орнітологічна обстановка, що характеризується підвищеною активністю птахів (особливо на етапах зльоту та посадки повітряних суден), яка може призвести до зіткнення повітряних суден з ними;

складні метеорологічні умови - метеорологічні умови, визначені в значеннях видимості та параметрів хмарності, за яких польоти повністю або частково виконуються за правилами польотів за приладами (за відсутності видимості поверхні землі або природного горизонту) або візуально під хмарами (кількістю 7 та більше балів) за умов, які визначаються згідно з Правилами виконання польотів державної авіації України, затвердженими наказом Міністерства оборони України від 05 січня 2015 року № 2, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 26 січня 2015 року за № 82/26527 (далі - Правила виконання польотів державної авіації України), та можуть впливати на виконання польотних завдань;

смерч - потужний вихор під грозовою хмарою з приблизно вертикальною віссю обертання (швидкість вітру досягає 50–100 м/с);

снігові заряди - явище, яке спостерігається переважно в холодний період року в нижньому шарі атмосфери під час проходження осередків купчасто-дошових хмар та характеризується короткочасними (не більше 10–20 хвилин), але інтенсивними опадами у вигляді зливого снігу

або снігової крупи в разі різкого погіршення видимості та посилення вітру, що суттєво впливає на безпеку польотів на малих та гранично малих висотах;

спостереження з борту повітряного судна - оцінка одного або декількох метеорологічних елементів, яка здійснюється з борту повітряного судна, що перебуває в польоті;

стихійні явища - метеорологічні, гідрологічні або геофізичні явища, які за своєю інтенсивністю і площею поширення можуть нанести або завдали значної шкоди авіаційній техніці, аеродромним спорудам та авіаційному персоналу;

{Абзац п'ятдесят сьомий пункту 2 розділу I виключено на підставі Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

{Абзац п'ятдесят восьмий пункту 2 розділу I виключено на підставі Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

технічні засоби метеорологічної служби - прилади та обладнання для вимірювання значень метеорологічних елементів біля землі, по висотах в атмосфері, спостережень за явищами погоди і виявлення небезпечних явищ погоди, прийому, збору, розповсюдження, відображення метеорологічної інформації;

ураган - вітер руйнівної сили і значної тривалості (швидкість вітру від 30 м/с і вище);

шквал - різке посилення швидкості вітру (до 30 м/с і вище) протягом короткого часу на обмеженій території, що супроводжується змінами напрямку вітру;

штормове попередження - прогноз виникнення (збереження, посилення), місцезнаходження інтенсивності одного або кількох небезпечних явищ погоди;

штормове оповіщення - повідомлення про початок, місцезнаходження та інтенсивність небезпечних явищ погоди, стихійних явищ, аномальних атмосферних явищ.

Інші терміни, які використовуються у цих Правилах, вживаються в значеннях, наведених у стандартах ІКАО, Повітряному кодексі України, Правилах виконання польотів державної авіації України та інших нормативно-правових актах України з питань діяльності у галузі ДА.

{Абзац шістдесят другий пункту 2 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

3. Метеорологічне забезпечення польотів ДА - комплекс заходів, які виконуються відповідними посадовими особами метеорологічної служби, спрямовані на найбільш повне врахування та використання метеорологічних умов, з метою ефективного застосування державної авіації під час польотів та забезпечення безпеки польотів (далі - БзП) в метеорологічному відношенні під час їх виконання шляхом своєчасного доведення до командирів (начальників) авіаційних частин, членів льотних екіпажів ПС, посадових осіб органів управління повітряним рухом (далі - УПР) (керівництва польотами), пошуково-рятувальної служби, органів управління авіації центральних органів виконавчої влади (далі - ЦОВВ) і Збройних Сил України (далі - ЗСУ), інших користувачів метеорологічної інформації, пов'язаних з виконанням та забезпеченням польотів відповідно до чинного законодавства України, певної метеорологічної інформації, яка необхідна для виконання їх функцій.

4. Метеорологічне забезпечення польотів ДА включає:

1) організацію і проведення спостережень за метеорологічними умовами біля поверхні землі та використання отриманих даних метеорологічних спостережень;

2) збір, передачу, обробку та аналіз аеросиноптичної інформації, у тому числі отримання та використання даних аерологічних спостережень за станом атмосфери на висотах, відповідних карт погоди, зображень знімків метеорологічних штучних супутників Землі (далі - МШСЗ);

3) участь у прийнятті рішення на проведення радіолокаційних розвідок погоди (далі - РРП), повітряних розвідок погоди (далі - ПРП) і дорозвідок погоди (далі - ПДРП) та аналіз отриманих від них відомостей;

4) розробку відповідних авіаційних прогнозів погоди, авіаційно-кліматичних довідок та описів районів базування, аеродрому, польотів;

5) організацію та здійснення штормового попередження про небезпечні явища погоди (далі - НЯП) та штормового оповіщення про НЯП та стихійні явища (далі - СЯ) для авіації;

6) надання пропозицій, проведення заходів щодо врахування та використання метеорологічних умов для успішного та ефективного виконання польотів та забезпечення їх безпеки в метеорологічному відношенні;

7) своєчасне доведення певної метеорологічної інформації до відповідних користувачів метеорологічної інформації;

8) участь у підготовці до польотів льотного складу, осіб групи керівництва польотами з питань авіаційної метеорології.

5. Порядок безпосереднього метеорологічного забезпечення польотів ДА визначається згідно з Правилами виконання польотів державної авіації України та цими Правилами.

II. Організація метеорологічного забезпечення польотів державної авіації

1. Метеорологічні органи та авіаційний метеорологічний персонал

1. Метеорологічне забезпечення польотів ДА організується Генеральним штабом Збройних Сил України, штабами видів та з'єднань ЗСУ, органами управління авіації ЦОВВ і штабами (управліннями) відповідних авіаційних частин через начальників метеорологічних служб та здійснюється штатними метеорологічними органами (підрозділами): Гідрометеорологічним центром Збройних Сил України і Авіаційно-метеорологічним центром Командного центру Повітряних Сил Збройних Сил України (далі - метеорологічні центри), метеорологічними бюро центрів управління та оповіщення (далі - ЦУО) Повітряних Сил Збройних Сил України, метеорологічним бюро командного пункту армійської авіації Сухопутних військ Збройних Сил

Військово-Морських Сил Збройних Сил України (далі - метеорологічне бюро), а також аеродромними метеорологічними органами (підрозділами) авіаційних частин (далі - аеродромні метеорологічні органи (підрозділи)).

2. Метеорологічні центри та метеорологічні бюро є метеорологічними органами вищого рівня відносно відповідних аеродромних метеорологічних органів (підрозділів).

3. Метеорологічні центри та метеорологічні бюро на всіх етапах підготовки та проведення польотів у межах району своєї відповідальності, крім виконання збору, обробки, аналізу метеорологічної інформації, розробки прогнозів погоди та штормових попереджень, здійснюють:

1) вивчення планів польотів та перельотів в авіаційних частинах;

2) забезпечення командування та оперативних чергових (чергових) відповідних пунктів управління усіма необхідними видами метеорологічної інформації;

3) надання допомоги та консультацій на запити аеродромних метеорологічних органів (підрозділів) з аналізу та оцінки умов погоди;

4) передачу в аеродромні метеорологічні органи (підрозділи) (в межах підпорядкованості авіаційних частин або за запитами) аеросиноптичних консультацій, прогнозів погоди, штормових оповіщень та попереджень, результатів повітряних та радіолокаційних розвідок погоди, даних про фактичні умови погоди на аеродромах та іншої метеорологічної інформації по районах своєї відповідальності, необхідної для метеорологічного забезпечення польотів ПС та БЗП;

5) контроль (у межах підпорядкованості) аеродромних метеорологічних органів (підрозділів) у питаннях відповідності фактичного стану погоди метеорологічним умовам, за яких повинні виконуватись заплановані польотні завдання (повітряні розвідки погоди, польоти, перельоти) в авіаційних частинах, правильності вибору маршрутів повітряних розвідок погоди, своєчасності та якості метеорологічних спостережень на аеродромах, своєчасності доповідей командирам (начальникам) авіаційних частин, керівникам польотів прогнозів погоди та штормових попереджень.

4. Метеорологічне забезпечення польотів ПС на аеродромах, вертодромах та злітно-посадкових майданчиках державної авіації (далі - аеродроми) безпосередньо здійснюється аеродромними метеорологічними органами (підрозділами) через штатний авіаційний метеорологічний персонал відповідних авіаційних частин.

Для забезпечення зльотів (посадок) ПС на постійних злітно-посадкових майданчиках (далі - ПЗПМ), де відсутній штатний авіаційний метеорологічний персонал, органом управління авіації (далі - ОУА) ЦОВВ, виду ЗСУ, у підпорядкуванні якого знаходиться ПЗПМ, визначаються та організовуються порядок отримання певної метеорологічної інформації та послідовність забезпечення екіпажів ПС відомостями про погоду через відповідного авіаційного начальника (керівника польотів) на ПЗПМ, який має підготовку з авіаційної метеорології. Необхідні дані включаються в інструкцію з виконання польотів на ПЗПМ.

{Пункт 4 глави 1 розділу II доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

5. Авіаційний метеорологічний персонал поділяється за категоріями: інженери-метеорологи(синоптики) та техніки-метеорологи (метеоспостерігачі).

6. На посади категорії інженерів-метеорологів (синоптиків) призначаються особи, які мають відповідну фахову освіту з освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста, магістра.

Допуск до метеорологічного забезпечення польотів інженерів-метеорологів (синоптиків) надається їм після відповідної підготовки безпосередньо в авіаційній частині, здачі заліків та оформлюється наказом командира (начальника) відповідної авіаційної частини з визначенням метеорологічних умов за складністю (прості, складні, мінімум), за яких вони можуть здійснювати це забезпечення.

До безпосереднього забезпечення польотів ПС на аеродромі при установленому мінімумі погоди призначається начальник відповідного аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) або за рішенням командира (начальника) авіаційної частини найбільш підготовлені, досвідчені інженери-метеорологи (синоптики) цього метеорологічного органу (із кваліфікацією не нижче II класу або II категорії).

{Абзац третій пункту 6 глави 1 розділу II в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

7. Техніки-метеорологи (метеоспостерігачі) проходять спеціальну підготовку в спеціалізованих навчальних установах (центрах) або при авіаційних частинах та допускаються до проведення метеорологічних спостережень після здачі заліків наказом командира (начальника) відповідної авіаційної частини.

8. До самостійного метеорологічного забезпечення польотів виходячи з його особливостей для конкретної авіаційної частини новоприбулі інженери-метеорологи (синоптики) допускаються після успішного проходження ними не менше 3 практичних стажувань (одне з яких - контрольне) у період польотів (із занесенням до Планової таблиці польотів) під безпосереднім контролем начальника метеорологічної служби цієї авіаційної частини (інженера-метеоролога (синоптика) з кваліфікацією не нижче II класу або II категорії).

{Главу 1 розділу II доповнено новим пунктом 8 згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

9. Підготовка та підвищення кваліфікації авіаційного метеорологічного персоналу з питань метеорологічного забезпечення авіації здійснюються в установленому порядку з урахуванням вимог ВМО.

{Главу 1 розділу II доповнено новим пунктом 9 згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

10. Авіаційний метеорологічний персонал категорії інженерів-метеорологів (синоптиків) повинен мати з урахуванням вимог ВМО достатній рівень володіння англійською мовою (не нижче рівня, еквівалентного CEFR level A2, діючого в Європейському Союзі), необхідний для виконання своїх функцій під час отримання, обробки та розповсюдження метеорологічної інформації (англійська термінологія для метеорологічної інформації).

{Главу 1 розділу II доповнено новим пунктом 10 згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

11. Офіційними даними про фактичну та прогнозовану погоду на аеродромі, згідно з якими приймаються рішення на виліт, зліт, посадку або проведення польотів ПС на цьому аеродромі, вважаються дані, які надаються аеродромним метеорологічним органом (підрозділом) цього аеродрому.

Відомості про умови погоди, отримані від екіпажів ПС у період польотів на аеродромі і після зльоту або посадки, використовуються аеродромними метеорологічними органами (підрозділами) в оперативній роботі і за вказівкою та під контролем чергового інженера-метеоролога (синоптика) включаються у відомості та зведення про фактичні умови погоди на аеродромі.

12. Аеродромні метеорологічні органи (підрозділи) виконують такі функції:

1) проводять наземні спостереження за метеорологічними умовами на аеродромі, складають за їх результатами відповідні зведення про погоду і забезпечують своєчасну передачу цих результатів спостережень та зведень визначеним посадовим особам та на встановлені адреси, документують та архівують результати спостережень;

2) отримують, складають та аналізують карти погоди, розробляють прогнози погоди, уточнення до них по аеродромах, районах і маршрутах польотів (перельотів), а також штормові оповіщення та попередження й іншу відповідну метеорологічну інформацію для метеорологічного забезпечення польотів (перельотів) у зоні своєї відповідальності, проводять розрахунки метеорологічних елементів та атмосферних явищ;

3) обмінюються метеорологічною інформацією з метеорологічними центрами, метеорологічними бюро та іншими аеродромними метеорологічними органами (підрозділами), у тому числі метеорологічними органами цивільної авіації;

4) надають необхідні доповіді (проводять інструктажі, консультації) метеорологічної інформації членам льотних екіпажів ПС (з наданням відповідної польотної метеорологічної документації), посадовим особам органів УПР (керівництва польотами) та іншому визначеному авіаційному персоналу, задіяному у виконанні та забезпеченні польотів;

5) забезпечують показ метеорологічної інформації, яка є в наявності та необхідна для виконання та забезпечення польотів;

6) навчають та інструктують авіаційний персонал, задіяний до виконання метеорологічних спостережень на аеродромі або злітно-посадковому майданчику;

7) виконують збір, аналіз та вивчення кліматичних умов району аеродрому, забезпечують складання кліматичних описів, розділів "Метеорологічне забезпечення" для інструкції з виконання польотів на аеродромі та розробляють критичні значення метеорологічних елементів та відстаней до небезпечних явищ погоди, за яких польоти на аеродромі обмежуються та припиняються;

8) здійснюють експлуатацію технічних засобів метеорологічної служби (далі - ТЗМ) та необхідного для виконання своїх функцій обладнання. Проводять на ТЗМ необхідні профілактичні огляди, технічне обслуговування, організують їх установлення на аеродромі, виконують відповідні заходи щодо організації ремонту;

9) проводять стажування новоприбулого льотного складу в аеродромному метеорологічному органі (підрозділі), організують та проводять заняття та приймають заліки з авіаційної метеорології у льотного складу і посадових осіб, які задіяні в керівництві польотами;

10) складом визначених інженерів-метеорологів (синоптиків) разом із льотним складом та посадовими особами, задіяними в керівництві польотами, беруть участь у зборах, конференціях, семінарах щодо виконання та забезпечення БзП з питань метеорологічного забезпечення.

13. Аеродромні метеорологічні органи (підрозділи) забезпечують:

1) якість метеорологічного забезпечення польотів ПС авіаційних частин;

2) якість спостережень за метеорологічними елементами і атмосферними явищами, правильність оформлення і своєчасність передачі їх результатів відповідним особам та на визначені адреси;

3) достовірність метеорологічної інформації та правильність оформлення польотної метеорологічної документації, що надається екіпажам ПС та іншому авіаційному персоналу, задіяному у виконанні польотів;

4) чітке ведення оперативної і облікової метеорологічної документації;

5) підтримання в справному стані ТЗМ та іншого обладнання, яке експлуатується.

14. Під час виконання своїх функцій аеродромні метеорологічні органи (підрозділи)

використовують: карти погоди, дані радіолокаційних розвідок погоди, повітряних розвідок погоди (спостережень з борту ПС), знімки МШСЗ, фактичні та прогностичні дані про хмарність, видимість, явища погоди, вітер, температуру і вологість повітря біля поверхні землі та на висотах, за потреби дані про напрямок, швидкість і висоту максимального вітру, висоту і

температуру тропопаузи, а також прогнози особливих явищ погоди в цифровій формі, які надаються метеорологічними центрами та метеорологічними бюро вищого рівня, автоматизованою системою на базі Системи централізованого метеорологічного забезпечення аеронавігації (далі - СЦМЗА), прогнозувальними центрами ВСЗП Лондона та Вашингтона, а також за наявності відповідних каналів зв'язку з банками авіаметеорологічних даних.

15. Командири авіаційних частин, члени льотних екіпажів ПС, посадові особи органів УПР (керівництва польотами) та інші користувачі метеорологічної інформації, які пов'язані з виконанням та забезпеченням польотів (перельотів), забезпечуються необхідною метеорологічною інформацією одним із таких способів або їх комбінацією:

- 1) рукописними або надрукованими матеріалами, у тому числі установленими картами та формами;
- 2) визначеними та установленими за часом, місцем та формою доповідями;
- 3) консультацією або інструктажем;
- 4) наочним показом;
- 5) з використанням автоматизованої системи передпольотної інформації (за наявності та доступу до неї) для самостійної підготовки та отримання додаткової необхідної польотної документації, при цьому члени льотних екіпажів додатково мають можливість отримання необхідної консультації в аеродромному метеорологічному органі (підрозділі).

2. Організація роботи метеорологічних органів (підрозділів) державної авіації

1. Аеродромні метеорологічні органи (підрозділи) розміщуються на аеродромі в приміщеннях командно-диспетчерських пунктів (далі - КДП) або стартових командних пунктів (далі - СКП).

2. У польових умовах авіаційний метеорологічний персонал (інженер-метеоролог (синоптик)) для здійснення метеорологічного забезпечення розміщується в приміщеннях, розташованих у пунктах управління авіацією, поблизу них або в штатних рухомих метеорологічних станціях (РМС). При цьому для виконання функцій з метеорологічного забезпечення польотів робочі місця обладнуються відповідними засобами зв'язку, технічними засобами та метеорологічними приладами.

У польових умовах для вимірювання значень метеорологічних елементів дозволяється використовувати спеціальні мобільні (переносні) метеорологічні станції (комплекси) або портативні (ручні) метеорологічні станції.

{Пункт 2 глави 2 розділу II доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

3. Службові приміщення та робочі місця авіаційного метеорологічного персоналу забезпечуються:

- 1) основним і аварійним електроживленням;
- 2) дальнім відкритим телефонним зв'язком;
- 3) телефонним засекреченим зв'язком (далі - ЗАЗ) (за наявності);
- 4) телефонним зв'язком внутрішньої автоматичної телефонної станції (далі - АТС);
- 5) телефонним зв'язком міської АТС через комутатор вузла зв'язку авіаційної частини;
- 6) каналами зв'язку з мережею автоматизованої системи управління "Дніпро" (тільки для ЗСУ), з мережею "Інтернет" та доступом до мережі авіаційного фіксованого зв'язку AFTN (за наявності);
- 7) прямим телефонним зв'язком із цивільною авіаційною метеорологічною станцією, розташованою на одному аеродромі;
- 8) телефонним (гучномовним) або радіозв'язком із ближнім привідним радіомаркерним маяком (далі - БПРМ) та дальнім привідним радіомаркерним маяком (далі - ДПРМ);
- 9) гучномовним зв'язком із командним пунктом (далі - КП), керівником польотів, стартовим командним пунктом (далі - СКП), авіадиспетчером, черговою ланкою;
- 10) телефонним (гучномовним) зв'язком з метеорологічним радіолокатором (далі - МРЛ) та радіотехнічними засобами (далі - РТЗ), які розташовані в районі аеродрому та залучаються до радіолокаційної розвідки погоди.

4. Робочі місця для керівництва польотами на КДП (СКП) щодо метеорологічного забезпечення обладнуються (забезпечуються):

- 1) пультом (індикатором) метеорологічного приладу, що вимірює швидкість та напрямок вітру;
- 2) таблою (дисплеєм) або планшетом відображення метеорологічної інформації;
- 3) таблицею максимально допустимої швидкості вітру для зльоту та посадки ПС за типами залежно від напрямку вітру щодо злітно-посадкової смуги (далі - ЗПС);
- 4) схемою типових маршрутів та профілів польотів на повітряну розвідку погоди;
- 5) критичними значеннями метеорологічних величин та умов, за яких польоти на аеродромі обмежуються або припиняються згідно з критичними значеннями метеорологічних величин і граничних відстаней до небезпечних явищ погоди для авіації, за яких польоти на

аеродромі обмежуються або припиняються (додаток 1);

б) бюлетенем погоди на період польотів;

7) даними про фактичні умови погоди на своєму та запасних аеродромах за кожну годину, а в разі складних метеорологічних умов та устанавленого мінімуму погоди - через 30 хвилин;

8) схемою орієнтирів для візуального визначення горизонтальної видимості з КДП (СКП) вдень та вночі окремо згідно зі схемою орієнтирів для візуального визначення горизонтальної видимості з командно-диспетчерського пункту вдень (додаток 2).

5. Місця доповіді (консультації) льотному складу, особам групи керівництва польотами (далі - ГКрП) обладнуються відповідними стендами, табло, дисплеями, планшетами для наочного подання певної метеорологічної інформації: результатів спостережень за фактичною погодою; карт погоди; супутникових знімків; аерологічних діаграм; результатів радіолокаційної розвідки погоди тощо.

6. Роботу аеродромних метеорологічних органів, метеорологічних центрів та метеорологічних бюро організують їх начальники з урахуванням їх штатної чисельності, поставлених завдань згідно з нормативно-правовими актами та іншими документами, які регламентують організацію та здійснення метеорологічного забезпечення.

7. Для виконання функцій щодо метеорологічного забезпечення в авіаційних частинах організується цілодобове чергування змін авіаційного метеорологічного персоналу на аеродромах, а на пунктах управління, які здійснюють бойове чергування в загальній системі протиповітряної оборони держави (далі - ППО) та на аеродромах, що мають чергові сили, - цілодобове бойове чергування.

Якщо склад авіаційного метеорологічного персоналу не дозволяє організувати цілодобове чергування, розпорядок і обсяг роботи метеорологічного органу (підрозділу) встановлюються командиром (начальником) авіаційної частини за поданням начальника штабу та попереднім погодженням з відповідним начальником метеорологічної служби вищого рівня (відповідальною посадовою особою) з урахуванням поставлених завдань.

Призначати авіаційний метеорологічний персонал для несення чергувань, нарядів, не пов'язаних із метеорологічним забезпеченням, забороняється. Під час чергування залучати авіаційний метеорологічний персонал до виконання робіт, не пов'язаних із метеорологічним забезпеченням, забороняється.

8. Обсяг роботи для кожного аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) визначається та узгоджується щороку перед початком навчального року відповідним начальником метеорологічної служби вищого рівня (відповідальною посадовою особою) з урахуванням штатної чисельності авіаційного метеорологічного персоналу, характеру встановлених завдань, особливостей базування авіаційної частини. Обсяг підписується начальником аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) і затверджується відповідним начальником штабу (старшим авіаційним начальником на аеродромі).

9. Аеродромні метеорологічні органи (підрозділи) відповідно до встановленого для них обсягу роботи складають (приймають), аналізують і розповсюджують:

- 1) результати метеорологічних та інших спеціальних спостережень;
- 2) прогнози метеорологічних умов;
- 3) штормові оповіщення та попередження;
- 4) дані повітряних, радіолокаційних розвідок погоди;
- 5) приземні, аерологічні (висотні) та допоміжні карти погоди і діаграми;
- 6) зображення знімків МШСЗ;
- 7) вертикальні розрізи погоди за маршрутами і районами;
- 8) розрахункові дані НЯП;
- 9) авіаційно-кліматичну інформацію району аеродрому;
- 10) дані про середній вітер в атмосфері (за потреби).

10. В авіаційних частинах начальниками відповідних метеорологічних органів (підрозділів) розробляється і затверджується відповідними начальниками штабів (старшими авіаційними начальниками на аеродромах) інструкція черговій зміні аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) (додаток 3) (далі - Інструкція черговій зміні) з метеорологічного забезпечення авіаційної частини.

В Інструкції черговій зміні визначаються організація чергування та обов'язки авіаційного метеорологічного персоналу щодо метеорологічного забезпечення, у тому числі під час польотів та перельотів, а також обсяг та зміст цього забезпечення. Інструкція черговій зміні доповнюється необхідними додатками.

11. До додатків до Інструкції черговій зміні входять:

- 1) схема розміщення технічних засобів метеорологічної служби на аеродромі (додаток 4);
- 2) схеми орієнтирів для візуального визначення горизонтальної видимості на аеродромі вдень та вночі окремо для кожного місця, з якого проводиться спостереження (КДП (СКП), БПРМ, ДПРМ);
- 3) таблиця експлуатаційних мінімумів аеродрому для зльоту та посадки ПС за типами;
- 4) спеціальні графіки, що відображають залежність похилої польотної видимості на посадці від висоти нижньої межі хмарності, атмосферних явищ та горизонтальної видимості;
- 5) перелік метеорологічних органів, у тому числі метеорологічних органів цивільної авіації

(далі - ЦА), з якими забезпечується оперативна взаємодія (номери телефонів, адреси електронної пошти, адреси офіційних сайтів у мережі "Інтернет" (за наявності)).

Кількість та зміст інших додатків до Інструкції черговій зміні для кожного конкретного аеродрому визначаються відповідним начальником аеродромного метеорологічного органу (підрозділу).

12. Начальник метеорологічної служби аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) відповідає за організацію підготовки до метеорологічного забезпечення авіаційного метеорологічного персоналу цього метеорологічного органу (підрозділу).

За якість підготовки до метеорологічного забезпечення польотів (перельотів) ПС відповідає кожна особа авіаційного метеорологічного персоналу особисто.

13. Оцінка метеорологічних умов разом з начальником (інженером-метеорологом (синоптиком)) відповідного аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) здійснюється командиром (начальником) авіаційної частини (старшим авіаційним начальником аеродрому) та керівником польотів на підставі вивчення даних спостережень за метеорологічними величинами та атмосферними явищами, аналізу даних карт погоди, радіолокаційної і повітряної розвідок погоди (спостережень з борту ПС), знімків МШСЗ, а також прогностичних даних. Вона включає:

1) з'ясування спрямованості розвитку синоптичної ситуації, яка визначає метеорологічні умови в районі основного і запасних аеродромів та на маршрутах (у зонах) майбутніх польотів ПС;

2) визначення метеорологічних умов та їх можливі зміни в період польотів;

3) виявлення та прогнозування зон з небезпечними метеорологічними явищами для авіації, визначення напрямку і швидкості їх переміщення;

4) оцінку відповідності очікуваних на період польотів (перельотів) метеорологічних умов фактичним експлуатаційним мінімумам аеродрому за відповідними типами ПС, мінімумам командирів екіпажів ПС та завданням на польоти;

5) оцінку впливу фактичних та очікуваних метеорологічних умов на виконання запланованих польотів (перельотів).

Після доповіді начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) про розвиток синоптичної ситуації, фактичні та очікувані метеорологічні умови та після надання його рекомендацій командир авіаційної частини (старший авіаційний начальник аеродрому) робить свій висновок. Рішення про початок, продовження, обмеження або припинення польотів (перельотів) відповідно до метеорологічних умов, що склалися, приймає командир (начальник) авіаційної частини (старший авіаційний начальник аеродрому).

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

14. Доповідь начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) метеорологічного органу (підрозділу) керівному та льотному складу під час метеорологічного забезпечення польотів (перельотів) ПС має бути чіткою, стислою та надаватися у такому порядку:

1) синоптична ситуація;

2) дані про фактичні метеорологічні умови біля землі та на висотах у районі (на маршрутах, у зонах) польотів, на своєму та запасних аеродромах, у тому числі дані повітряної та радіолокаційної розвідок погоди, дані про горизонтальну видимість і виміри висоти нижньої межі хмар на БПРМ, а також за потреби на ДПРМ та інших місцях аеродрому, де встановлені ТЗМ;

3) очікувані умови на аеродромах вильоту, посадки та запасних аеродромах, а також на маршрутах (у зонах) польотів;

4) при нестійкому характері умов погоди, крім того, найбільш імовірні відхилення умов погоди від передбачених прогнозом погоди;

5) райони (напрямки), звідки може відбутися погіршення умов погоди;

6) відомості про запуск зондів усіх типів, можливі висоти та маршрути їх прольоту через район аеродрому та на маршрутах;

7) пропозиції стосовно заходів безпеки польотів у метеорологічному та орнітологічному відношеннях.

Крім цього, додатково зазначаються дані про фактичну та очікувану орнітологічну обстановку, особливо при її ускладненні.

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

15. У доповіді начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) метеорологічного органу (підрозділу) мають бути визначені:

1) кількість та форма хмар, висота їх нижньої та верхньої меж, розшарованість;

2) атмосферні явища (особлива увага звертається на небезпечні для авіації явища погоди);

3) горизонтальна видимість біля землі;

4) польотна видимість (за даними екіпажів ПС, які виконували повітряну розвідку (дорозвідку) погоди);

5) напрямок та швидкість вітру біля землі та на висотах;

6) атмосферний тиск на рівні ЗПС та барична тенденція;

7) температура та відносна вологість повітря біля поверхні землі, а при польотах над морем - дані про температуру води та хвилювання моря;

8) у відповідних випадках - очікувана висота рівня з температурою 0 °С.

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

16. Під час польотів у гірській місцевості у доповіді начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) метеорологічного органу (підрозділу) додатково до інформації, наведеної в пункті 15 цієї глави, зазначаються:

- 1) ступінь закриття гір, сопок, перевалів та полонин хмарністю, туманом, опадами та іншими явищами;
- 2) висота хмар середнього ярусу, якщо її кількість перевищує 3 бали;
- 3) очікувана орографічна бовтанка (гірські хвилі) (із зазначенням прогнозованої висоти та потужності прошарку);
- 4) очікуване виникнення гірсько-долинних вітрів.

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

17. Під час польотів ПС з ґрунтових аеродромів у доповіді начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) метеорологічного органу (підрозділу) додатково до інформації, наведеної в пункті 15 цієї глави, зазначаються очікувана інтенсивність та вид опадів на період польотів, а взимку за потреби - також висота снігового покриву на основному та запасних аеродромах.

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

18. Під час забезпечення польотів на малих та гранично малих висотах у доповіді начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) метеорологічного органу (підрозділу) додатково до інформації, наведеної в пункті 15 цієї глави, зазначаються:

- 1) часова та просторова мінливість нижньої межі хмар нижнього ярусу;
- 2) польотна видимість у підхмарному прошарку (за даними екіпажів ПС, які виконували повітряну розвідку (дорозвідку) погоди);
- 3) очікувані зони обмерзання та бовтанки ПС (із зазначенням висоти та потужності прошарку);
- 4) мінімальний атмосферний тиск, приведений до рівня моря та характеристики баричної тенденції;
- 5) мінімальні та максимальні значення температури повітря біля поверхні землі (уздовж маршрутів польотів);
- 6) ступінь закриття вершин гір, сопок і перевалів, а також штучних перешкод (щогл, труб, телевізійних веж тощо) хмарами, туманами та опадами.

Додатково звертається увага на очікувані райони зі складною орнітологічною обстановкою.

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

19. Під час забезпечення польотів на великих висотах та в стратосфері у доповіді начальника (інженера-метеоролога (синоптика)) метеорологічного органу (підрозділу) додатково до інформації, наведеної в пункті 15 цієї глави, зазначаються:

- 1) висота та температура тропопаузи;
- 2) позитивне відхилення температури від стандартних значень на висотах польотів;
- 3) висота, напрямок струминної течії та швидкість вітру на її осі;
- 4) найбільш імовірні зони турбулентності, що викликають бовтанку ПС.

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

20. Залежно від виконуваних завдань метеорологічна інформація, зазначена в пунктах 15-19 цієї глави, за потреби включається до відповідної польотної метеорологічної документації (бюлетеня погоди).

{Главу 2 розділу II доповнено новим пунктом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

3. Організація метеорологічного забезпечення на аеродромах спільного використання

1. Метеорологічне забезпечення польотів ПС ДА на аеродромах спільного використання здійснюється відповідно до вимог законодавства України щодо порядку використання аеродромів України, організації, виконання і забезпечення польотів ПС на аеродромах спільного використання, Правил виконання польотів державної авіації України та цих Правил з урахуванням вимог Положення з гідрометеорологічного забезпечення Збройних Сил України у мирний час, затвердженого наказом Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України від 19 січня 2017 року № 28/39, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2017 року за № 206/30074.

{Пункт 1 глави 3 розділу II в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

2. Питання взаємодії на одному аеродромі (в одному аеропорту) між аеродромними метеорологічними органами (підрозділами) ДА та ЦА визначаються в інструкції з метеорологічного забезпечення (обслуговування) польотів на аеродромі спільного використання, у якій відображаються такі питання:

1) обсяг та строки взаємного обміну даними про фактичну погоду, спостережень та донесень про метеорологічні умови з бортів ПС, повітряні та радіолокаційні розвідки погоди, зондування атмосфери, а також порядок взаємного обміну іншою метеорологічною інформацією: штормовими оповіщеннями та попередженнями, аеросиноптичними матеріалами і консультаціями щодо характеру розвитку атмосферних процесів, прогнозами тощо;

2) склад, розміщення та використання метеорологічних приладів і обладнання, розподіл відповідальності за їх станом, а також надання взаємної допомоги щодо їх установа, експлуатації та ремонту;

3) погодження і порядок передачі екіпажам, які знаходяться в повітрі, метеорологічної інформації (висота нижньої межі хмарності, видимість, атмосферний тиск на рівні ЗПС тощо).

Інструкція розробляється спільно начальниками (керівниками) відповідних аеродромних метеорологічних органів (підрозділів) ДА та ЦА, погоджується начальником метеорологічної служби (посадовою особою) вищого рівня для авіаційної частини і відповідним старшим керівником метеорологічного органу ЦА та затверджується старшим авіаційним начальником аеродрому (аеропорту). Контроль за виконанням інструкції здійснює старший авіаційний начальник аеродрому (аеропорту).

3. За узгодженням між командиром авіаційної частини ДА та керівником (начальником) аеродромного метеорологічного органу ЦА метеорологічна інформація відповідної форми з метеорологічної станції ЦА використовується під час забезпечення польотів ПС ДА.

4. З метою виключення розбіжностей у відомостях про фактичну погоду метеорологічні спостереження на аеродромах спільного використання проводяться з одного метеорологічного майданчика (пункту спостереження) аеродромного метеорологічного органу, який підпорядковується старшому авіаційному начальнику аеродрому (аеропорту). У разі роздільного розміщення метеорологічних майданчиків ДА та ЦА у випадку розходження у вимірюваннях метеорологічних приладів дані, отримані від метеорологічної станції ЦА, беруться як пріоритетні, про що начальник (інженер-метеоролог (синоптик)) аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) терміново доповідає у відповідний метеорологічний орган вищого рівня.

5. Безпосереднє метеорологічне забезпечення польотів (перельотів) ПС на аеродромах спільного використання здійснюється метеорологічними органами (підрозділами) відповідно до належності ПС. За наявності на аеродромі метеорологічного органу лише одного відомства надання метеорологічної інформації здійснюється цим органом у встановленому порядку на підставі документів, які регламентують його діяльність.

{Пункт 5 глави 3 розділу II в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

III. Загальні вимоги до метеорологічної інформації

1. Метеорологічна інформація надається та передається відповідним посадовим особам та на визначені адреси в найкоротші строки. Аеродроми обладнуються відповідними засобами зв'язку з метою швидкого отримання та передачі метеорологічної інформації.

2. Метеорологічна інформація передається по каналах зв'язку у вигляді кодованих цифрових та текстуальних зведень, телеграм, повідомлень встановленої форми. Метеорологічна інформація повинна бути максимально короткою і такою, що легко інтерпретується.

Під час передачі цієї інформації у текстуальних телеграмах із прогнозами погоди, штормовими оповіщеннями і попередженнями, даними розвідки погоди та метеорологічної обстановки застосовуються загальноприйняті скорочення метеорологічних термінів, прийменників і розділових знаків таким чином, щоб не впливати на зміст переданих даних.

3. Результати метеорологічних, аерологічних, радіолокаційних спостережень записуються у відповідну облікову метеорологічну документацію встановленої форми і після перевірки правильності записаних результатів передаються у відкритому або закодованому вигляді на визначені адреси не пізніше ніж через 5 хвилин після закінчення спостережень та обробки результатів спостережень відповідно до встановленої методики.

4. Метеорологічна інформація передається за допомогою узгоджених засобів зв'язку строком передачі не більше 15 секунд, а доставка надрукованих зведень протягом не більше 5 хвилин.

5. У разі використання напівавтоматизованої системи спостережень передача інформації за командою метеоспостерігача виконується негайно, при цьому передбачається ручне введення даних. Системою вводиться певна метеорологічна інформація в аеродромну інформаційну мережу, якщо така мережа існує.

6. Для передачі метеорологічної інформації у вигляді регулярних та спеціальних аеродромних зведень поза межі аеродрому за наявності використовується AFTN як пріоритетний засіб зв'язку.

7. У разі передачі метеорологічної інформації по мовних каналах використовується стандартна радіотелефонна фразеологія.

8. Для документування метеорологічної інформації по мовних каналах радіозв'язку, переговорів по внутрішньому гучномовному зв'язку та телефонних каналах зв'язку, які ведуться метеорологічним персоналом, забезпечується контрольний звуковий запис засобами документування мовної інформації згідно з Правилами об'єктивного контролю в державній авіації України, затвердженими наказом Міністерства оборони України від 03 грудня 2014 року № 860, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 19 грудня 2015 року за № 1622/26399, та цими Правилами.

1. Спостереження за метеорологічними умовами біля поверхні землі (наземні метеорологічні спостереження) проводяться на кожному аеродромі з обладнаного метеорологічного майданчика та в службовому приміщенні аеродромного метеорологічного органу (підрозділу).

З місця візуальних спостережень за видимістю і атмосферними явищами (метеорологічний майданчик, службове приміщення аеродромного метеорологічного органу (підрозділу)) забезпечується достатній огляд ЗПС.

{Пункт 1 глави 1 розділу IV доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

2. Метеорологічний майданчик розташовується на відкритому місці в безпосередній близькості від службового приміщення аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) (не далі 150 метрів). Метеорологічний майданчик розташовується і обладнується таким чином, щоб забезпечувати репрезентативність метеорологічних спостережень на аеродромі.

{Пункт 2 глави 1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

3. Метеорологічні спостереження на аеродромі організовуються начальником метеорологічної служби авіаційної частини з метою отримання первинної інформації для метеорологічного забезпечення польотів (перельотів) ПС. Крім того, результати метеорологічних спостережень використовуються в синоптичному аналізі, розробці прогнозів погоди, а дані результатів спостережень, які розраховуються за різні часові періоди, використовуються під час складання авіаційно-кліматичних описів тощо.

4. Наземні метеорологічні спостереження на аеродромах проводяться авіаційним метеорологічним персоналом аеродромного метеорологічного органу (підрозділу).

5. Метеорологічні спостереження на аеродромі виконуються візуально та інструментально за допомогою відповідних технічних засобів із складу аеродромного метеорологічного обладнання. Разом із метеорологічними спостереженнями на аеродромі проводяться візуальні орнітологічні спостереження.

{Пункт 5 глави 1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

6. Під час проведення польотів (перельотів) інженером-метеорологом (синоптиком) додатково проводяться спостереження на КДП (СКП) за видимістю (на категоризованих аеродромах при горизонтальній видимості менше 2000 метрів і за видимістю на ЗПС), небезпечними метеорологічними явищами для авіації, напрямком та швидкістю вітру. Крім того, за наявності засобів дистанційного управління відповідних ТЗМ проводяться спостереження за метеорологічними умовами на БПРМ, а також за потреби на ДПРМ та інших місцях аеродрому, де встановлені ТЗМ.

{Пункт 6 глави 1 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

7. На аеродромі, визначеному запасним, під час польотів (перельотів) на основному аеродромі (аеродромі зльоту або посадки) спостереження за метеорологічними умовами проводяться в тому самому обсязі, що і на аеродромі, де проводяться польоти (аеродромі зльоту або посадки).

8. У разі відсутності засобів дистанційного управління ТЗМ інструментальні спостереження на БПРМ (за потреби і на ДПРМ) за висотою нижньої межі хмар (далі - ВНМХ) і візуальні - за горизонтальною видимістю (атмосферними явищами, які її погіршують) проводять обслуги БПРМ і ДПРМ. Підготовку обслуги БПРМ і ДПРМ до проведення спостережень і справність вимірювачів забезпечує начальник аеродромного метеорологічного органу (підрозділу). Допуск обслуги БПРМ і ДПРМ до проведення спостережень за погодою оформлюється наказом старшого авіаційного начальника аеродрому.

{Пункт 8 глави 1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

9. Дані про обмерзання, електризацію, бовтанку (турбулентність) і зсув вітру отримуються під час повітряних розвідок (дорозвідок) погоди і за результатами доповідей командирів екіпажів ПС, що виконують польоти (перельоти).

10. Під час виконання метеорологічних спостережень із застосуванням автоматичного обладнання, якщо спостереження за деякими метеорологічними елементами не забезпечується цим обладнанням, введення інформації про такі метеорологічні елементи забезпечується ручним способом.

11. Склад ТЗМ та місця їх установки на аеродромі визначаються згідно з Правилами визначення придатності до експлуатації аеродромів та злітно-посадкових майданчиків державної авіації України, затвердженими наказом Міністерства оборони України від 17 листопада 2014 року № 811, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 08 грудня 2014 року за № 1571/26348 (далі - Правила визначення придатності до експлуатації аеродромів та злітно-посадкових майданчиків державної авіації України), нормами постачання і табелізації технічними засобами та майном метеорологічних підрозділів (органів) САД ДА та цими Правилами.

Технічні засоби для інструментального вимірювання метеорологічних величин дозволяється використовувати як аеродромне метеорологічне обладнання за умови наявності визначення у технічній або експлуатаційній документації підприємства-виробника засобу про його призначення для забезпечення авіації та (або) використання на аеродромах.

{Пункт 11 глави 1 розділу IV доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

Значення похибок вимірювання ТЗМ метеорологічних величин не мають перевищувати значень допустимих похибок, визначених у Правилах визначення придатності до експлуатації аеродромів та злітно-посадкових майданчиків державної авіації України.

{Пункт 11 глави 1 розділу IV доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

12. Розміщення технічних засобів на аеродромі та метеорологічному майданчику відображується на схемі розміщення технічних засобів метеорологічної служби на аеродромі. Схема розміщення технічних засобів на аеродромі підписується начальником аеродромного метеорологічного органу (підрозділу) та затверджується командиром авіаційної частини (старшим авіаційним начальником).

13. Не рідше ніж 1 раз на півріччя внутрішньою комісією авіаційної частини, до складу якої включаються представники від служби безпеки польотів, групи керівництва польотами та аеродромного метеорологічного органу (підрозділу), перевіряється технічний стан (працездатність) відповідного аеродромного метеорологічного обладнання. За результатами перевірки оформлюється акт оцінки технічного стану, який затверджується командиром авіаційної частини (старшим авіаційним начальником аеродрому).

{Главу 1 розділу IV доповнено пунктом 13 згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

14. Авіаційний метеорологічний персонал допускається до самостійної експлуатації ТЗМ після проходження теоретичної підготовки та практичного стажування, складання заліків із правил експлуатації ТЗМ та техніки безпеки під час роботи на них. Підготовка авіаційного метеорологічного персоналу щодо вивчення ТЗМ, правил їх експлуатації, заходів безпеки здійснюється відповідно до програм фахової підготовки. Усі роботи на технічних засобах повинні виконуватися в суворій відповідності з вимогами експлуатаційної документації та документів з охорони праці.

15. За організацію технічного обслуговування ТЗМ відповідає начальник аеродромного метеорологічного органу (підрозділу), а саме технічне обслуговування здійснюється авіаційним метеорологічним персоналом.

16. Відповідальність за збереження та правильну експлуатацію ТЗМ, встановлених на БПРМ та ДПРМ, покладається на відповідних командирів (начальників) об'єктів зв'язку та радіотехнічного забезпечення аеродрому.

17. Метеорологічна інформація щодо результатів метеорологічних спостережень складається та надається відповідним користувачам у вигляді відкритих текстових повідомлень або закодованих зведень і телеграм установленої форми.

18. Установленими формами закодованих зведень для передачі та обміну результатами наземних метеорологічних спостережень на аеродромі вважаються код КН-1 (національний варіант міжнародного коду FM 12-IX SYNOP) та міжнародні авіаційні метеорологічні коди METAR та SPECI.

2. Регулярні та спеціальні метеорологічні спостереження

1. Регулярні метеорологічні спостереження на аеродромах проводяться щогодини (у строки 00 хвилин кожної години).

У випадках, коли на аеродромі виконуються польоти за складних метеорологічних умов, за установленим мінімумом погоди або в умовах нестійких метеорологічних умов та імовірного відхилення від прогнозованих умов погоди, регулярні метеорологічні спостереження проводяться кожні 30 хвилин (у строки 00 та 30 хвилин кожної години).

Спостереження за погодою кожні 30 хвилин (у строки 00 та 30 хвилин кожної години) проводяться також у тому випадку, коли аеродром є запасним і на ньому відзначаються метеорологічні умови, відповідні значення яких близькі (не перевищують за ВНМХ значення на 50 метрів та (або) за горизонтальною видимістю - на 500 метрів) або рівні визначеним мінімумам екіпажів, які виконують польоти на основному аеродромі. В інших випадках на запасному аеродромі регулярні метеорологічні спостереження проводяться щогодини (у строки 00 хвилин кожної години).

{Абзац третій пункту 1 глави 2 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 311 від 04.07.2018}

2. Регулярні спостереження на запасному аеродромі з метою забезпечення польотів на основному аеродромі починаються у строки не менш як за 2 години до початку планових польотів на основному аеродромі і проводяться протягом усього періоду польотів. Таким самим чином проводяться регулярні метеорологічні спостереження, коли метеорологічні спостереження на аеродромі проводяться тільки в період польотів на ньому.

3. Регулярні спостереження за погодою на аеродромах проводяться за:

- 1) атмосферними явищами;
- 2) горизонтальною видимістю;
- 3) видимістю на ЗПС (на категоризованих аеродромах);
- 4) кількістю, формою і висотою хмар (або за певних умов вертикальною видимістю);
- 5) напрямком і швидкістю вітру біля землі, у тому числі за його максимальними поривами;
- 6) температурою і вологістю повітря;
- 7) атмосферним тиском;
- 8) закриттям хмарами гір, сопок, щогл та інших високих перешкод.

Для гідроаеродромів та під час виконання польотів з палуби корабля додатково проводяться

спостереження за температурою поверхні води та станом водної поверхні (хвилюванням).
Критерії стану водної поверхні (хвилювання) визначають згідно з таблицею 1 додатка 5 до цих

Правил, а під час обміну гідрометеорологічною інформацією в кодованій формі METAR, SPECI - характеристикою стану водної поверхні (хвилювання), яка застосовується в зведеннях METAR, SPECI згідно з таблицею 2 додатка 5 до цих Правил.

4. У випадках, коли спостереження здійснюються через кожні 30 хвилин, додаткові відліки значень атмосферного тиску, крім щогодинних, проводяться за вказівкою керівника польотів.

5. Метеорологічні спостереження на аеродромах починаються не раніше ніж за 10 хвилин до встановленого (визначеного) строку та закінчуються відліком значення атмосферного тиску точно в строк спостереження.

6. Метеорологічні спостереження виконуються в такій послідовності:

1) за атмосферними явищами;

2) за горизонтальною видимістю;

3) за видимістю на ЗПС (на категоризованих аеродромах при горизонтальній видимості менше 2000 метрів);

4) за хмарністю з визначенням кількості, форми і висоти хмар (або за певних умов вертикальною видимістю);

5) вимірювання температури і вологості повітря;

6) вимірювання швидкості і напрямку вітру;

7) вимірювання атмосферного тиску.

Результати спостережень обробляються і кодуються до встановленого строку подачі метеорологічних зведень.

7. Спеціальні метеорологічні спостереження проводяться між строками регулярних метеорологічних спостережень у випадках, коли один або декілька метеорологічних елементів змінюються відповідно до установлених критеріїв. Спеціальні метеорологічні спостереження доповнюють регулярні метеорологічні спостереження.

8. За синоптичних умов, сприятливих для виникнення туману та інших небезпечних явищ, що погіршують видимість на аеродромі до критичних значень метеорологічних величин і граничних відстаней до небезпечних явищ погоди для авіації, за яких польоти на аеродромі обмежуються або припиняються, при швидкості вітру, рівній максимально припустимій (з урахуванням напрямку), а також на вимогу керівника польотів або командира (начальника) авіаційної частини та посадових осіб метеорологічної служби вищого рівня спостереження проводяться кожні 15 хвилин або частіше. У таких випадках метеорологічні спостереження виконуються за окремими визначеними метеорологічними величинами та атмосферними явищами.

9. За вказівкою відповідного начальника метеорологічної служби вищого рівня на аеродромі проводяться спостереження за кількістю опадів, висотою сніжного покриву та інші спеціальні спостереження.

3. Спостереження за атмосферними явищами

1. Метеорологічні спостереження за атмосферними явищами в метеорологічних підрозділах проводяться візуально, а за деякими з них - за допомогою ТЗМ.

2. Інформація про атмосферні явища для умов на аеродромі вважається репрезентативною в радіусі 5–8 кілометрів від контрольної точки аеродрому (далі - КТА), а для деяких визначених атмосферних явищ - і для району аеродрому (в радіусі 15–20 км від КТА).

3. Аеродромними метеорологічними органами (підрозділами), чергування в яких організовується цілодобово, ведуться метеорологічні спостереження за атмосферними явищами безперервно протягом усієї доби, рештою - безперервно у визначені періоди чергування, при цьому визначаються:

1) час початку (виникнення) атмосферного явища;

2) інтенсивність атмосферного явища і його зміни;

3) віддаленість атмосферного явища від місця спостереження;

4) час припинення (зникнення) атмосферного явища. При цьому необхідно почекати 10 хвилин перед документуванням часу припинення (зникнення) з метою підтвердження того факту, що це явище протягом цього періоду не повториться (виникне) знову.

4. Відомості про такі атмосферні явища, як зливові опади, грозові осередки тощо, які не спостерігаються безпосередньо на аеродромі, але синоптичні умови для їх виникнення в районі аеродрому сприятливі, отримуються з використанням РТЗ аеродрому або МРЛ, а на аеродромах, обладнаних автоматизованою системою метеорологічних спостережень, - ще і детектора блискавок.

5. Для атмосферних явищ, що спостерігаються на аеродромі, визначаються їх тип, характеристики з оцінкою відповідно до їх інтенсивності, а в зведеннях METAR та SPECI - ще і близькість до аеродрому.

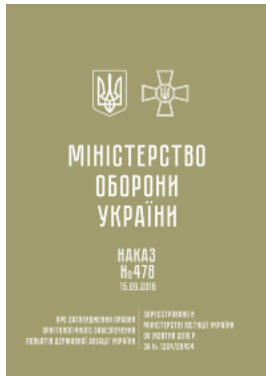
6. Тип атмосферних явищ визначається візуально. Атмосферні явища на аеродромі за типами встановлюються як:

1) опади: мряка, дощ, сніг, снігові зерна, льодяна крупа, льодяні голки, град, снігова крупа (невеликий град);

2) явища, що погіршують видимість внаслідок перебування в повітрі водяної пари (гідрометеори): туман, серпанок;

3) явища, що погіршують видимість внаслідок перебування в повітрі твердих часток (літометеори): пісок, пил (обложна на значному просторі), імла, дим, вулканічний попіл;

Рекомендована література

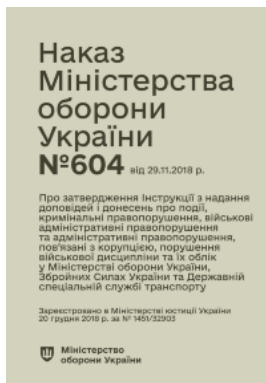
Наказ МОУ № 478 -
Правила
орнітологічного
забезпечення польотів
державної авіації
України

Статути збройних сил
України

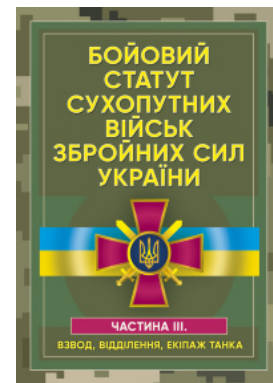
Наказ МОУ № 661 —
Правила виконання
польотів безпілотними
авіаційними
комплексами
державної авіації
України

Наказ МОУ № 604 —
Інструкція з надання
довідей і донесень
про події, кримінальні,
військові
адміністративні та
адміністративні
правопорушення,...

Наказ МОУ № 2 — Про
затвердження Правил
виконання польотів
державної авіації
України

Бойовий статут
сухопутних військ
Збройних сил України.
Частина ІІІ. (Взвод,
відділення, екіпаж
танка)

Перейти до категорії
Накази МОУ

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ